Ministerie van Justitie en Veiligheid

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenvl

Datum
12 oktober 2026

Kenmerk
8110581

Bijlage(n)
4

nota

Reactie op het evaluatieonderzoek van de Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie (WAMCA)

Bijlage(n)

1. Brieven TK en EK met kabinetsreactie op het WAMCA-evaluatieonderzoek
2. WAMCA-evaluatieonderzoek deel 1: het rechtsvergelijkend rapport
3. WAMCA-evaluatieonderzoek deel 2: het evaluatierapport
4. Brief d.d. 3 september 2026 van FNV en CNV aan u over positie vakbonden onder de WAMCA

1. Aanleiding

Aanleiding is het WAMCA-evaluatieonderzoek dat is verricht in opdracht van het WODC en in 2025 naar het parlement is gezonden.[1] U heeft de TK toegezegd de kabinetsreactie in het derde kwartaal 2026 te doen toekomen. Daarnaast heeft u toegezegd daarin in te gaan op de uitkomsten van de focusgroepen, de positie van de vakbonden en het onderscheid tussen algemeenbelangacties tegen de overheid en algemeenbelangacties tegen private partijen .

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met verzending van bijgaande brieven (bijlage 1) waarin u namens het kabinet reageert op het WAMCA-evaluatieonderzoek (bijlagen 2 en 3).

3. Kernpunten

U geeft in de brief aan dat de WODC-rapporten getuigen van een gedegen onderzoek. U concludeert dat er op dit moment onvoldoende aanleiding bestaat voor aanpassing van de WAMCA-regeling. U geeft aan dat u aanleiding ziet tot het doen van nader onderzoek door het WODC naar:
1) de maatschappelijke gevolgen van de WAMCA; en
2) de kosten, financiering en financierbaarheid van collectieve acties onder het WAMCA-regime.

4. Toelichting

De WAMCA

De wet afwikkeling massaschade in collectieve actie (WAMCA) is per 1 januari 2020 in werking getreden. De WAMCA maakt het mogelijk om in een collectieve actie ook schadevergoeding te vorderen door een wijziging van het Burgerlijk

[1] Het rechtsvergelijkend rapport is bij brief d.d. 16 juni 2025 door de SJenV aangeboden (*Kamerstukken II* 2024/25, 29 279, nr. 975 en *Kamerstukken I* 2024/25, 35 925 VI, nr. AQ). Het evaluatierapport is bij brief d.d. 19 november 2025 door de SJenV aangeboden (*Kamerstukken II* 2025/26, 29 279, nr. 1002 en *Kamerstukken I* 2025/2026, 35 925 VI / 34608 AT).

Wetboek (BW) en invoering van een nieuwe afdeling in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). Sinds 1994 kende de wet al een collectieve actie waarin alleen een gebod, verbod of verklaring voor recht kon worden gevraagd, maar geen schadevergoeding in geld (artikel 3:305a BW). De WAMCA brengt in dat laatste dus verandering.

Met een collectieve actie kunnen verenigingen en stichtingen een rechtsvordering instellen voor de gelijksoortige belangen van anderen. Het gezamenlijk kunnen procederen in een collectieve actie draagt bij aan een goede toegang tot de rechter. Conflicten die een grote groep mensen raken en die anders onopgelost zouden blijven, of waarin anders heel veel verschillende individuele rechtszaken voor de rechter gebracht zouden worden, kunnen via één collectieve procedure aan de rechter worden voorgelegd.

Met de WAMCA zijn de ontvankelijkheidseisen voor collectieve acties aangescherpt. Dit zijn de formele eisen die aan een belangenorganisatie worden gesteld voordat het tot een inhoudelijke beoordeling van een zaak door de rechter komt. Voor vorderingen met een ideëel doel en een zeer beperkt financieel belang[2], kan de rechter kan bepaalde ontvankelijkheidseisen buiten toepassing laten.[3] Het gaat daarbij om *governance*-eisen, die zien op de inrichting van de belangenorganisatie, zoals het hebben van een raad van toezicht. Het vorderen van schadevergoeding is dan niet toegestaan. De bedoeling van dit 'lichtere regime' is dat de toegang tot de rechter voor het instellen van dergelijke acties, die niet gericht zijn op schadevergoeding, voldoende gewaarborgd blijft. Daarnaast is er met de WAMCA in de wet een duidelijke onderscheiden fasering in de procedure ingevoerd met een ontvankelijkheidsfase en een fase voor de inhoudelijke behandeling. In de WAMCA is bepaald dat de wet vijf jaar na inwerkingtreding wordt geëvalueerd.

Het evaluatieonderzoek
Het evaluatieonderzoek is uitgevoerd in opdracht van het WODC en bestaat uit twee delen: het rapport '*Rechtsvergelijking toegang tot de rechter van belangenorganisaties in algemeenbelangactie'* (het rechtsvergelijkend rapport, bijlage 2) en het rapport '*Vijf jaar WAMCA. Evaluatie Wet afwikkeling massaschade in collectie actie (2020-2025)*' (het evaluatierapport, bijlage 3).

1) Het rechtsvergelijkend rapport
Uit dit rapport blijkt dat in alle onderzochte landen (waaronder Nederland) het vereiste van representativiteit een rol speelt bij de beoordeling door de rechter van de ontvankelijkheid van een partij in een algemeenbelangactie. Een belangenorganisatie die een algemeenbelangactie instelt, moet dus kunnen aantonen dat zij representatief is voor de groep voor de belangen van wie zij opkomt. De nadere uitwerking van deze eis is volgens de onderzoekers meestal niet geconcretiseerd en wordt vaak aan de rechter overgelaten. Met name kwalitatieve criteria, die zien op de geschiktheid van de belangenorganisatie om op te komen voor de belangen van de achterban, spelen daarbij een rol. Aan kwantitatieve criteria, die zien op de relatie van de belangenorganisatie tot de achterban, zoals lidmaatschap van een belangenorganisatie, komt minder gewicht toe. Uit het onderzoek blijkt niet dat er een noodzaak is tot het in de Nederlandse

[2] In het rechtsvergelijkend rapport worden deze aangeduid als algemeenbelangactie.
[3] De rechter kan dit ook als de aard van de vordering of van de achterban daartoe aanleiding geeft.

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Privaatrecht

Datum
12 oktober 2026

wet stellen van nadere vereisten aan de representativiteit van belangenorganisaties in algemeenbelangacties.

2) Het evaluatierapport

Uit het onderzoek volgt dat:
1) personen en organisaties die actief zijn op het gebied van collectieve acties positief zijn over het bestaan van de collectieve (schadevergoedings)actie;
2) het onderscheid tussen de ontvankelijkheidsfase en de fase van inhoudelijke behandeling ervoor zorgt dat de voortgang van de collectieve actie een aandachtspunt is en dat de wet op dit punt weinig flexibiliteit kent voor de rechter;
3) door de rechter nog geen collectieve schadeafwikkeling onder het WAMCA-regime is vastgesteld;
4) elke wetswijziging van een omvang als die van de WAMCA tot onduidelijkheden en knelpunten in de rechtspraktijk leidt, wat ook hier dus het geval is.

De onderzoekers zien geen aanleiding voor een beperking of fundamentele aanpassing van de wet. Wel doen de onderzoekers twintig aanbevelingen die te groeperen zijn als:

1) aanbevelingen die zien op wetswijzigingen (inclusief wetssystematische keuzes);
2) aanbevelingen gericht op verduidelijking; en
3) aanbevelingen die zien op monitoring.

Uw reactie

In de brief reageert u op de aanbevelingen en gaat u in op bepaalde onderwerpen, zoals toegezegd in commissiedebat Civielrechtelijke onderwerpen van 22 april 2026.[4] Ook gaat u in op het nader onderzoek dat u wil laten doen, zoals toegezegd in het tweeminutendebat van 27 mei 2026.

- *Aanbevelingen die zien op wetswijziging*

In de brief geeft u aan op dit moment onvoldoende aanleiding te zien voor wettelijk ingrijpen. U geeft aan het eens te zijn met de onderzoekers dat de WAMCA de tijd moet krijgen om volledig tot wasdom te komen. De evaluatieperiode van vijf jaar is daarvoor te kort, mede omdat de afwikkeling van massaschadezaken per definitie veel tijd vergt. Dat de WAMCA nog in ontwikkeling is, is ook zichtbaar in rechterlijke uitspraken die zijn gedaan sinds 30 april 2025 (de einddatum van de onderzoeksperiode). Een aantal aspecten waarvoor de onderzoekers verduidelijking aanbevelen, is met die uitspraken inmiddels verhelderd. Een verdere reden voor het niet op dit moment overgaan tot wetswijziging is dat – zoals ook de onderzoekers terecht overwegen - iedere (substantiële) wettelijke interventie aanleiding kan geven tot nieuwe rechtsvragen en nieuwe vertraging van de procedures. De praktijk heeft meer tijd nodig om via jurisprudentie duidelijkheid te verkrijgen over bepaalde aspecten van de WAMCA, alvorens de wetgever eventueel weer aan zet is. In de brief gaat u hier per aanbeveling gedetailleerder op in.

- *Aanbevelingen die zien op verduidelijking en op monitoring*

U leest de aanbevelingen die zien op het verschaffen van verduidelijking van wettelijke begrippen of de procedure als aanbevelingen primair gericht op het

[4] Het gaat om de uitkomst van de focusgroep over procesfinanciering, de positie van de vakbonden onder het WAMCA-regime en het onderscheid tussen een algemeenbelanactie tegen de staat of tegen een private partij en .

verkrijgen van duidelijkheid door rechterlijke uitspraken. U laat dit daarom aan de Rechtspraak. U geeft aan de aanbevelingen die zien op monitoring op te volgen.

Vervolgonderzoek
De onderzoekers doen daarnaast een suggestie voor vervolgonderzoek naar de kosten van collectieve actie. U geeft aan deze suggestie op te volgen en dit onderzoek te combineren met het onderzoek naar procesfinanciering zoals door u toegezegd tijdens het tweeminutendebat. In het commissiedebat Civielrechtelijke onderwerpen heeft u ook gezegd dat u een onderzoek wil laten doen naar de maatschappelijke gevolgen van de WAMCA, waaronder de gevolgen voor het vestigings- en investeringsklimaat. Dergelijke gevolgen zijn niet onderzocht in de wetsevaluatie. Het WODC is inmiddels verzocht dit onderzoek uit te voeren. Naar verwachting komen de onderzoeksresultaten eind 2027 beschikbaar.

Toezegging algemeenbelangenacties tegen overheid of private partijen
Tijdens het commissiedebat Civielrechtelijke onderwerpen heeft u op verzoek van het CDA toegezegd in de kabinetsreactie in te gaan op het onderscheid van algemeenbelangacties tegen enerzijds overheid en anderzijds private partijen. U geeft in de brief aan dat de WAMCA slechts de processuele mogelijkheid biedt aan een belangenorganisatie om onder bepaalde voorwaarden op te komen voor de belangen van anderen. Het artikel bepaalt niet welke vorderingen een belangenorganisatie kan instellen of tegen wie de vordering kan worden ingesteld. Het materiële recht bepaalt dit. Het gaat dan bijvoorbeeld om de vraag wie voor welk handelen of nalaten aansprakelijk kan worden gehouden uit onrechtmatige daad. Een onderscheid in de mogelijkheden voor het instellen van een algemeenbelangactie tegen een overheidsorgaan of een private partij zou daarmee neerkomen op een aanpassing van het materiële recht. U geeft aan daarvoor onvoldoende rechtvaardiging te zien.

Positie vakbonden
Tijdens het commissiedebat Civielrechtelijke onderwerpen hebt u ook toegezegd dat u in de kabinetsreactie ingaat op de positie van de vakbonden onder het WAMCA-regime. In hun brief aan u van 3 september 2026 vragen FNV en CNV hier ook aandacht voor (bijlage 4). Zij wijzen erop dat het instellen van collectieve acties sinds inwerkingtreding van dit regime voor vakbonden lastiger is geworden. De brief is in afschrift gezonden aan de TK. U geeft in de kabinetsreactie aan dat het te vroeg is voor vergaand wettelijk ingrijpen zoals voorgesteld door FNV en CNV. U geeft aan erop te vertrouwen dat de Rechtspraak voor de gewenste duidelijkheid kan zorgen en daarmee voor de gewenste versnelling van toekomstige procedures. U geeft daarnaast aan samen met SZW in gesprek te blijven met de vakbonden en de ontwikkelingen nauwlettend te blijven volgen.

4.1. Politieke context
Het onderwerp heeft de belangstelling van zowel de EK als de TK. De SGP in de TK heeft na ontvangst van het evaluatierapport verzocht om een debat met de SJenV, voorafgegaan door een brief met een kabinetsreactie (steun PVV, CDA, VVD, JA21 en BBB).[5] In het tweeminutendebat naar aanleiding van het commissiedebat Civielrechtelijke onderwerpen zijn er twee moties over financiering en

[5] Zie de brief d.d. 25 november van de voorzitter TK aan de SJenV, kenmerk 2025z20455, paminco 13098.

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Privaatrecht

Datum
12 oktober 2026

financierbaarheid aangenomen die mede aanleiding zijn voor het door u toegezegde nader onderzoek.[6]

4.2. Krachtenveld

Sinds de inwerkingtreding van de WAMCA zijn er jaarlijkse monitoringsbijeenkomsten waarin de verschillende bij collectieve actie betrokken partijen zijn vertegenwoordigd. Dit betreft vertegenwoordigers van bedrijven, belangenorganisaties, advocaten, rechters, procesfinanciers en wetenschappers. Daarnaast zijn er naar aanleiding van het evaluatieonderzoek drie focusgroepen over specifieke onderwerpen (waaronder een over procesfinanciering) georganiseerd waarin betrokkenen hun standpunten duidelijk hebben kunnen maken over de aanbevelingen. Een aantal aanwezigen heeft daarnaast ook schriftelijk een standpunt kenbaar gemaakt over het evaluatieonderzoek.[7]

4.3. Afstemming

Binnen JenV is afgestemd met DRB. Op ambtelijk niveau is afgestemd met BZK, BuiZa, EZK, FIN, IenW en SZW.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Deze nota wordt actief openbaar bij toezending van de brief aan het parlement. De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

[6] Motie Abdi (PRO) over onderzoek naar financierbaarheid (Kamerstukken II 2025/26, 29 279, nr. 1033) en de motie Straatman (CDA) en Ellian (VVD) over financiering (Kamerstukken II 2025/26, 29 279, nr. 1034).
[7] Position papers van VNO NCW en de Consumentenbond.